

hovedemnerne, for hvis også nødkølesystemet svigter, vil et reaktoruheld kunne udvikle sig til en meget alvorlig ulykke.

Barsebäckreaktorens nødkølesystem blev i de tidlige 70'ere udsat for en barsk kritik fra Risø-teknikernes side ved de interne drøftelser i AEK's forretningsudvalg. Reaktortypen blev simpelthen betegnet som forældet, fordi den umuliggør anvendelsen af et moderne nødkølesystem baseret på det såkaldte »oversvømmelses«-princip, som teknikerne anså og anser for mere effektivt og mere sikkert end det dobbelte sprinklersystem, som udgør Barsebäckreaktorens sidste barriere mod en kernenedsmeltning. Alle de nye reaktorer af Barsebäck art har både sprinkler- og oversvømmelsesmuligheden.

Via den dansk-svenske kontaktmandsordning kom det betændte spørgsmål om nødkølesystemet til at indgå i de svenske myndigheders sikkerhedsarbejde. Man forlangte derfra, at reaktorens fabrikant (ASEA/ATOM) skulle foretage yderligere forsøg med sprinklersystemet, for at se om det ville virke efter hensigten i en kritisk situation.

Det førte i sommeren 1974 (et halvt år før Barsebäck's første reaktor blev sat i drift) til en dramatisk episode, da den danske kontaktmand fik en hasteopringning fra sin svenske kollega om, at forsøgene med sprinkleranlægget var faldet yderst sløjt ud, og at fabrikanten nu overvejede situationen. Sprinkleranlæggets konstruktion blev i den følgende tid forbedret noget, og Barsebäck fik trods alt sin driftstilladelse. Men den grundlæggende kritik mod Barsebäck-reaktorerne som forældede og mindre sikkert nødkølede end nyere typer blev hængende i luften.

Om nødkølesystemet overhovedet var blevet taget op til kritisk granskning uden det ekstra kontrol-øje, som »grænsereaktoren« Barsebäck havde på sig, er det vanskeligt at dømme om.

Oven i de mere teoretiske spørgsmål om nødkølesystemets principielle effektivitet i en kritisk situation, kommer det rent praktiske med arbejdets udførelse. I begyndelsen af 70'erne var de danske teknikere f. eks. utilfredse med en første udførelse af rørføringen til nødkølesystemet. Det var oplagte og synlige fejl, der vistnok blev rettet.

Men hvad med det usynlige byggesjusk? Iflg. Politiken 16. september 1979 har den svenske stats bygningsinspektion i Ringhals-

reaktorerne nord for Göteborg konstateret ca. 5.000 tilfælde af overskårne skruer, der bærer vigtige rør-installationer, bl. a. i nødkøleanlægget. Arbejderne har haft besvær med at drive skruerne langt nok ind i en væg og har derfor skåret dem over, så det så ud som om, de var drevet ind i fuld længde. Iflg. avisreferatet kan det ikke udelukkes, at noget lignende er sket i Barsebäck.

Sagen om Barsebäck's nødkølesystem var min første konkrete konfrontation i AEK's forretningsudvalg med atomkraftteknologiens sikkerhedsproblemer. Det er ikke ting, som en universitetsfysiker beskæftiger sig med i det daglige. Min faglige baggrund gjorde det muligt for mig at overse og vurdere sagens hovedtræk, men jeg måtte (og må stadig) overlade de tekniske detailvurderinger til de tekniske specialister. Det var urovækkende for mig, at de hjemlige eksperter vurdering af Barsebäck's nødkølesystem var så kritisk. Men endnu mere urovækkende forekom det mig, at den information om sagen, som via embedsmandssystemet tilflød politikerne, var så indpakket, at den næsten ikke var til at tyde for en udenforstående. At nødkølesystemet var forældet, blev ikke sagt til den danske regering med rene ord. Og oplysningerne om det sløje udfald af ASEA/ATOM's kontrolforsøg blev udtrykt i et mildnet sprog. Erfaringerne fra andre lande går i samme retning.

Det var også en urovækkende erfaring for mig, at så meget af atomkraftens sikkerhedsteknologi omgærdes med kommercielt hemmelighedskræmmeri, af konkurrencehensyn. Den ene fabrikants nødkølesystem er ikke mage til den andens. Beskrivelser og tegninger overlades kun de kontrollerende myndigheder på betingelse af diskretion. Det kan man måske leve med, når det gælder tekniske systemer, hvor ulykkeskonsekvenserne er forholdsvis overskuelige. Men kan man leve med det, når det gælder atomreaktorer, hvor følgerne af en ulykke kan blive voldsomme?

Jeg tilbragte fem år i AEK's forretningsudvalg, indtil kommissionens opløsning i 1976. Når jeg tøvende affandt mig med situationen omkring nødkølesystemet, havde det først og fremmest sin baggrund i teknikernes vurdering af de følger, som et stort reaktoruheld i Barsebäck kunne få for København og resten af Sjælland. Risøs vurdering var dengang, at en person i København ved en